

100 години от рождението на Борис Христов

Мариана Стругарова

„Велико бъдеще предстои на това момче“ - така казал преди години проф. Добри Христов за малкия Борис, който пеел тогава в хора на храм-паметника „Александър Невски“. По-късно италианците ще го нарекат **„гласът на нашия век, цар на сцената, титан, най-великият“**.

Днес, 100 години след неговото рождение, Борис Христов е всепризнат като един от най-великите оперни певци и артисти на 20 век, като един от най-красивите гласове в историята на музикалното изкуство. Годишнината се отбелязва по оперните и концертни подиуми в Б-я, в Италия, в Лондон, Виена, Ню Йорк и др

Бащата на Борис Христов е от рода Гоговци, непреклонни родолюбци от с. Мегленско, (Македония), които през 17 век, се спасяват от насилствено потурчване като избягват в Кожух планина, установяват се в село Сович, където фамилното име е заменено с прякора Совичанови.

Борис Христов се ражда на 18 май, 1914 г. в Пловдив, в 8 часа сутринта с топовни салюти; случайност, считана от много хора като знамение за раждането на един велик българин. Още като съвсем малък семейството идва да живее в родната къща на майка му, на ул. Цар Самуил № 43 в София

Борис Христов е потомък на род, който носи песента в кръвта си: Дядото на певеца пее в църквата, чичото на Борис имал чуден глас бас-баритон, а баща му е невероятен тенор, солист в църковни и светски хорове, записал множество песни в радио София. По-големият брат Николай е също с прекрасен глас и дори композира малки музикални пиеси. Под негово влияние у Борис Христов се формира вкусът и обичта към музиката. За съжаление брат му умира твърде млад.

Пеенето за Борис Христов е страст. Като ученик свири на китара и пее по несравним начин руски романси. На съучениците си казва : **„Не се шегувайте, ще дойде време, когато Борис Христов ще пее в Метрополитен опера.“** Това не се случва , но по други причини.

През 1940г Борис Христов завършва право в Софийския университет и започва работа като юрист. В свободното си време продължава да пее в хор „Гусла“, където има огромен успех като солист. Стеснителен и скромнен, но в същото време амбициозен и възискателен към себе си той казва: **„Посредствен артист не желая да ставам. “**

През 1941г. хор „Гусла“ пее на традиционния Коледен концерт в Двореца. Мощният глас на солиста Борис Христов толкова впечатлил царица Йоанна, че тя решава да му помогне да учи оперно пеене в Италия. На рождения си ден, 18 май 1942 г., с благословията на семейството си и с отпусната държавна стипендия, Борис Христов заминава за Рим. Там Бениамино Джили и Джузепе де Лука го представят на Рикардо Страчари, прочут баритон и музикален педагог, с когото той изучава основния италиански басов репертоар: Мефистофел, Don Basilio, Philip, Ramfis and Guardiano, както и Leporello in Mozart's "Don Giovanni". За своя ученик Маестро Страчари казва: **“ Той крие огромни заложби и няма право да проиграва една световна кариера. Борис Христов принадлежи на света.”**

На 12 Май 1946 Борис Христов прави своя оперен дебют с ролята на *Колин в операта „Бохеми“ на Пучини в Reggio Calabria , Италия.* Той има невероятен успех и трябва да изпее арията Зпъти на бис.

През своята певческа кариера Борис Христов изпълнява 64 оперни роли от 58 опери в над 800 оперни представления. Пее на сцените на най-известните оперни театри: Миланската [La Scala](#), [La Fenice](#) във Венеция, Рим , [Covent Garden](#) в Лондон, оперните театри в Неапол, Барцелона, Лисабон, Рио де Жанейро, Сан ранциско и др. Сред най-известните му роли са тези на: Цар Борис от „Борис Годунов“ и Досифей от „Хованщина“ на Мусоргски , вердиевите [Филип II \(Дон Карлос\)](#) и Закария ([Набуко](#)), [Атила](#) (Атила), Падре Гуардиано (Силата на съдбата), [Мефистофел](#) (Фауст от Гуно) , Галицки и Кончак (Принц Игор от Бородин), княз Гремин от „Евгений Онегин“ Чайковски и много други.

През своя изключително дълъг творчески път (41години) Борис Христов работи със стотици диригенти, певци и режисьори, сред които диригентите Фуртванглер, Караян, Гуи, и др., певците: Рената Тебалди, Мария Калас, Елена-Николай, както и с българските певци Райна Кабаиванска, Гена Димитрова, Николай Гяуров, и т.н.

През 1950г. Борис Христов получава покана от много известния тогава оперен импресарио и главен директор на Метрополитен Опера, Рудолф Бинг, да пее на откриването на сезона в Дон Карлос. БХ не е допуснат на територията на САЩ поради имигрантския закон на Маккарън (забраняващ издаването на входни визи на жители на държавите от Съветския блок, в това число и България), въпреки че не живее в България от десетилетие и има разрешение за постоянно пребиваване в Италия. Само след няколко месеца, на 6 септември 1951 г. той дебютира като Филип II в Театро Муниципал в Рио де Жанейро. След отпадането на горния закон, през 1956 г. Борис Христов прави дебюта си в

САЩ на сцената на операта на Сан Франциско като Цар Борис в „Борис Годунов“. Впоследствие, въпреки многото си покани от Метрополитън Опера, той така и не е гостува.

Борис Христов е смятан за певец на Верди и Мусоргски, но той пее и Моцарт, Бетовен, Вебер, Вагнер. Критиците смятат, че БХ има призвание да пее Моцарт.

Дълго време отношенията на Борис Христов с комунистическото правителство в България са напрегнати и понякога направо враждебни. Той е противопоставян на певци като Николай Гяуров, многократно му е отказвана входна виза за България, включително и за погребението на баща му през 1961г. Именно през тази година, когато двамата пеят в Ла Скала, между него и Гяуров избухва скандал, Борис Христов го обвинява открито в протезе на тогавашния режим в България. В резултат Христов напуска Ла Скала и неговият договор е прекратен.

Поради тези и други причини за съжаление, след заминаването си за Италия, Борис Христов никога повече не пее на живо, пред публика в България.

Запитан за любимата му роля, БХ отговаря, че има два образа, в които той **„намира широк простор за вникване в дълбините на човешката душа“**: това са тези на Филип II и на Борис Годунов. Последната несъмнено може да се смята за негова коронна роля. Дебютът му в ролята на цар Борис е на 19 ноември 1949 г в Ковънт Гардън, където той пее на руски. Лондонският Таймс излиза със заглавие **“Ковънт Гардън откри нов Шаяпин”**, а също **“цената за факта, че Христов пях на руски е нищожна за такава прекрасна интерпретация”**.

Борис Христов е изключително ценен като песенен изпълнител; изпълнява 250 песни от италиански, немски и руски композитори : Бетховен, Шуберт, Шуман, Мусоргски, Брамс, Глинка, Бородин, Рахманинов, Римски-Корсаков, Чайковски и т.н. записал е повече от 200 руски песни, в това число всички 63 песни на Модест Мусоргски.

През 1967г., за пръв път след заминаването си за Рим, Борис Христов се връща в България за погребението на майка си. По-късно той често започва да идва у нас, включително и за прочутия запис на църковни песнопения, реализиран в храм-паметника „Св. Александър Невски“. Големият талант на Борис Христов, неговата невероятно богата душевност като българин му позволяват да изрази по думите на проф. Александър Йосифов **„скритата горест и печал в православно песнопение. Той научи света как да пее църковни песнопения и руски опери.“**

През 1986 г. Борис Христов прави дарение за закупуване на сграда в Рим, където е открита **“Българска академия за изкуство и култура – Борис Христов”**, в която млади български таланти-стипендианти на фондация „Борис Христов“, развиват дарованието си и усъвършенстват певческите си възможности. Днес тя вече е Български културен институт. Той дарява и дома си на ул. “Цар Самуил” № 43 в София /днес Къща-музей “Борис Христов”/също на българската държава за развитието на млади оперни певци и за превръщането му в център на изкуствата.

На 22 юни 1986 г., Борис Христов приключва своята кариера и изнася своя последен концерт именно в Българската академия в Рим.

Удостоен е с титлите: Народен артист на България; Почетен гражданин на София; Командор на Италианската Република; Командор на Ордена на Кавалерите на светите апостоли Петър и Павел /Бразилия/ и мн.др.

Умира на 28 юни 1993г в Рим на 79 години. Тялото му е пренесено в България и тържествено опято в катедралата Ал. Невски, там откъдето е тръгнал малкият певец, за да покори оперните сцени по света.

Пресата за Борис Христов
в ролята на цар Борис Годунов

- „Царят на Христов — образ достоен само за легендите“... Борис Христов е един гений на лиричния театър ... Това е един „Борис“, достоен да бъде описан от историците, който ще остане една легенда.“ - Chicago Daily News, 18.11.1958
- „...Борис Христов е потресаващ. Не може да се мечтае за по-пълно съвършенство...“ - Martine Cadieu, “Les Lettres Française”, бр.9 (24.02-02.03), 1966
- Пред възхитената и очарована публика на 22.XI.1982г. застана личност, за която древните биха казали, че е полубог. Как другояче можем да наречем един от най-големите певци на XX век? - Diapason, бр.1, 1983г.
- „И слава на цар Борис, който вече почти четиридесет години царува над обширни области от музиката и театъра, от висотата на един глас, подобен на който рядко се среща...“ - Daniele Spini, Boris Godunov's Death - Chailly - Teatro Comunale di Firenze, 13, 15.12.1984

What did the Press write about Boris Christoff
in the role of tsar Boris Godunov

- “Christoff's Tsar - an image worthy only of legends”...Boris Christoff is a genius of lyrical theater.....This is a Boris, worthy of being remembered by historians, who will remain a legend” - Chicago Daily News, 18.11.1958
- “...Boris Christoff is stunning. One couldn't dream of more complete perfection...” Martine Cadieu, “Les Lettres Française”, бр.9 (24.02-02.03), 1966
- On November 22, 1982, before the fascinated and enchanted audience, stood a personality, who the ancients would call a Demigod. How else to name one of the greatest singers of the 20th century? Diapason, No.1, 1983г.
- “ And glory to Tsar Boris, who nearly forty years reigns over vast fields in music and theater, from the height of a voice, whose like rarely occurs”- Daniele Spini, Boris Godunov's Death - Chailly - Teatro Comunale di Firenze, 13, 15.12.1984